

Byrådssak 3/25

Byrådssak med temaplan for arbeid med lærlinger og læreplasser i Oslo

Sammendrag:

Byrådet legger med dette frem *Temaplan for arbeid med lærlinger og læreplasser i Oslo*. Saken er avgrenset til å omhandle overgang fra skole til læretid og opplæring i den delen av det yrkesfaglige utdanningsløpet som foregår i bedrift.

Det er stort behov for fagarbeidere både i Oslo og i resten landet. Flere bransjer mangler faglært arbeidskraft, og etterspørselen vokser sterkere enn arbeidsstyrken. Med ny opplæringslov og fullføringsreformen er det innført rettighetsutvidelser og krav som medfører økt behov for læreplasser og gode systemer hos skoleeier for oppfølging av lærebedrifter og lærlinger.

Temaplanen bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag, som identifiserer noen hovedutfordringer for arbeidet med lærlinger og læreplasser i Oslo:

- For mange ender opp med å ikke fullføre og bestå et yrkesfaglig utdanningsløp.
- For mange læreplassøkere i elektrofag og helse- og oppvekstfag får ikke tilbud om praksisplass og/ eller læreplass.
- Voksne er overrepresentert blant søkere som ikke får læreplass.
- Det er ingen strategisk og samordnet innsats for å øke rekrutteringen av lærlinger i kommunens virksomheter.
- Frafallsutsatte læreplassøkere og lærlinger må få bedre tilrettelegging og oppfølging enn i dag.
- Kunnskapen om lærlingenes arbeides- og læringsmiljø er begrenset, og oppfølgingen må styrkes.
- Lærekandidatordningen er for lite brukt i Oslo.

Disse hovedutfordringene ligger til grunn for innsatsområder og tiltak i temaplanen:

- En helhetlig evaluering av eksisterende innsatser i fag- og yrkesopplæringen og lærlingeordningen i Oslo for å identifisere behov og muligheter for nye tiltak.
- Styrket innsats for at flere får læreplass.
- Videreutvikle tiltak for kvalifisering, forberedelse og formidling til læreplass og styrkning av yrkesfaglig fordypning.
- Økt kunnskap om og mer systematisk oppfølging av lærlingenes lærings- og arbeidsmiljø.
- Tettere oppfølging av frafallsutsatte lærlinger.

- Videreutvikling av lære kandidatordningen i Oslo.
- Kompetanseutvikling for instruktører, faglige ledere og prøvenemder.

Temaplanens formål er å styrke arbeidet med lærlinger og lære plasser i Oslo slik at flere får lære plass, flere oppnår fagbrev og byen får flere fagarbeidere.

Saksfremstilling:

Det er et stort behov for fagarbeidere i Oslo og i resten av landet, nå og i årene fremover. Flere bransjer mangler faglært arbeidskraft, og etterspørselen vokser klart sterkere enn arbeidsstyrken. Gjennom lærlingeordningen rekrutteres og utdannes fremtidens fagarbeidere, og både ungdom og voksne får mulighet til å ta et fagbrev som gjør dem godt rustet til et arbeidsliv der kravene til formell kompetanse øker.

Med dette som utgangspunkt legger byrådet frem *Temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo*. Temaplanens formål er å styrke arbeidet med lærlinger og lære plasser i Oslo slik at flere får lære plass, flere oppnår et fagbrev og byen får flere fagarbeidere.

Bakgrunn

Gjennom lærlingordningen rekrutteres og utdannes fremtidens fagarbeidere. Samfunnet får tilgang på nødvendig og riktig arbeidskraft. Ungdom og voksne får mulighet til å ta et fag- eller svennebrev som gjør dem godt rustet til å delta i et arbeidsliv der kravene til formell kompetanse øker. I det følgende gis en kort presentasjon av sentrale sider ved et yrkesfaglig utdanningsløp og lærlingordningen.

Kort om yrkesfaglige utdanningsløp og lærlingeordningen

Hovedmodellen for de fleste yrkesfaglige utdanningsløp er to år i skole etterfulgt av to års læretid i bedrift. De to årene i bedrift deles i hovedsak inn i ett år med opplæring og ett år med verdiskaping. Lærlingen blir sosialisert inn i en yrkeskultur og får en kompetanse som arbeidslivet anerkjenner.

Alle som har fullført og bestått yrkesfaglig Vg1 og Vg2 eller deltatt i modulstrukturert videregående opplæring for voksne er formelt kvalifisert til lære plass. En lærling er etter opplæringsloven § 4-1 den som har skrevet lærekontrakt med sikte på fag- eller svennebrev. Som lærling har du rettigheter og plikter etter både opplæringsloven og arbeidsmiljøloven.

Muligheten til å få praksisplass i forbindelse med yrkesfaglig fordypning på Vg1 og Vg2, og senere lære plass, påvirkes av elevenes faglige resultater, motivasjon og fravær. Dersom fylkeskommunen ikke kan gi tilbud om lære plass, har søkeren rett til et annet opplæringstilbud (trinn 3). På den måten kan alle søkere fullføre videregående opplæring med fagbrev.

Lære kandidatordningen er for ungdom og voksne som ønsker videregående opplæring i bedrift, men som av ulike årsaker ikke har forutsetninger til å nå kravene til fag- eller svenneprøven. Lære kandidatene får individuelt tilpasset opplæring i utvalgte deler av læreplanen, og får med dette en grunnkompetanse som skal rette seg mot et reelt behov i arbeidslivet, gi grunnlag for varig arbeid og kunne bygges på videre til yrkeskompetanse. Pr. i dag er lære kandidatordningen en lite brukt ordning i Oslo.

Fullføringsreformen og ny opplæringslov

I 2021 ble stortingsmeldingen *Fullføringsreformen* vedtatt av Stortinget. Reformen skal bidra til at ungdom og voksne blir kvalifisert til å møte kravene i videre utdanning og arbeidsliv, og at

de kan oppdatere sin kompetanse gjennom hele livet. Reformen er innført med flere styrkede rettigheter i ny opplæringslov som trådte i kraft 1. august 2024.

Rettighetsutvidelser i form av rett til fullføring, rett til omvalg, rett til mer opplæring og rett til yrkesfaglig rekvalifisering medfører økt behov for læreplasser og gode systemer for oppfølging av både lærebedrifter og lærlinger.

Opplæringskontorenes rolle

Opplæringskontorene er et samarbeid mellom bedrifter og virksomheter om inntak og opplæring av lærlinger. De kan være kommunale, tverrfaglige, per bransje eller for enkeltfag. Opplæringskontorene kan utføre flere oppgaver på vegne av sine lærebedrifter, f.eks. rekruttere lærlinger, skrive lærekontrakt og være støttespiller både for lærlingen og lærebedriften. Oslo kommune har et eget opplæringskontor for helse- og oppvekstfag som ligger under Sykehjemsetaten.

Finansiering av lærlingeordningen

Staten fastsetter tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger, praksisbrevkandidater, lære kandidater og kandidater for fagbrev på jobb. Det betyr at alle virksomheter som er godkjent lærebedrift og tar inn lærlinger, får økonomisk kompensasjon. Midlene inngår i rammetilskuddet fra staten til fylkeskommunen og fordeles videre til bedriften.

Bedrifter som tegner lærekontrakt eller opplæringskontrakt med ungdom som har ungdomsrett får basistilskudd I. Basistilskudd I for 2024 er på 175 882 kroner per lærling, praksisbrevkandidat eller lære kandidat for ett år med fulltidsopplæring. Tilskuddet fordeles jevnt over hele læretiden i bedrift.

For voksne lærlinger gjelder basistilskudd II. Satsen for dette per lærekontrakter/ opplæringskontrakter/ kontrakt om fagbrev på jobb er 5 583 kroner per lærling/praksisbrevkandidat/kandidat for fagbrev på jobb per måned i hele læretiden i bedrift. Totalt utgjør dette 66 991 kroner i året.

Oslo hadde for lærekontrakter inngått i perioden 2007-2017 et kommunalt lærlingtilskudd på 5000 kroner per måned i tillegg til det statlige. Dette tilskuddet ble gradvis avviklet av byrådet Johansen fra 2017-2019.

Kort oppsummering av historikk på lærlingefeltet i Oslo

Sist det ble levert en egen sak til bystyret om lærlinger og læreplasser i Oslo, var i 2014. Da ble det lagt til grunn to hovedretninger i kommunens arbeid for å øke antallet læreplasser:

- Oslo kommune skal utnytte sin posisjon som en stor arbeidsgiver til å etablere flere læreplasser i kommunens egne virksomheter.
- Oslo kommune skal bruke sin posisjon som en stor innkjøper til å kontraktsfeste at leverandører benytter lærlinger når de utfører relevante oppdrag for kommunen (lærlingeklausulen og Oslo-modellen).

Bystyret vedtok den 12.11.2014 at Oslo kommune skulle bidra til å etablere 355 læreplasser årlig fra 2015. Den enkelte virksomhet skulle utarbeide en plan for inntak av lærlinger i henhold til tildelt måltall og rapportere om oppfølging av planen til overordnet byrådsavdeling. Siden måltallet på 355 ble fastsatt har utviklingen i antall nye lærekontrakter årlig i kommunens virksomheter vært som følger:

År	Nye lærekontrakter i kommunens virksomheter	Herav fagbrev på jobb
2015	206	
2016	229	
2017	198	
2018	223	
2019	234	22
2020	310	74
2021	301	55
2022	319	50
2023	284	59

I 2017 gjorde Kommunerevisjonen en undersøkelse av Oslo kommunes arbeid med å få flere læreplasser (Rapport 06/2017). En konklusjon i rapporten var blant annet at måltallene for hvor mange læreplasser kommunens virksomheter skulle bidra til å etablere, var utdaterte. I tillegg påpekte Kommunerevisjonen at det var uklarheter rundt både måltallene og rapporteringen til bystyret.

Kunnskapsgrunnlag

Byrådsavdeling for utdanning har i samarbeid med Utdanningsetaten utarbeidet et kunnskapsgrunnlag om arbeid med lærlinger og læreplasser i Oslo. Kunnskapsgrunnlaget var høsten 2022 på høring i samtlige bydeler, relevante organisasjoner, Yrkesopplæringsnemnda og Lærlingerådet. Høringen viste bred oppslutning om utfordringsbildet og mulige innsatsområder.

Kunnskapsgrunnlaget viser at mye lykkes bra på flere områder. I 2023 fikk 84 prosent av de aktive søkerne tilbud om læreplass. 98 prosent av de aktive læreplasssøkerne i Oslo er enten i lære eller i et Vg3-løp i skole som fører til et fag- eller svennebrev. Samtidig avdekkes følgende hovedutfordringer:

- *For mange ender opp med ikke å fullføre og bestå et yrkesfaglig utdanningsløp.*
Andelen som gjennomfører totalt i løpet av fem/seks år ligger på rundt 64 %. Det største frafallet skjer i skoledelen av fag- og yrkesopplæringen, altså før læretiden tar til. Av de som har avbrutt læretiden i bedrift, oppgir flertallet "feilvalg" eller "personlige årsaker" som årsaker. Samtidig er årsakskategoriene som registreres ved oppsigelse av læreplass for lite tilpasset til at de reelle årsakene nødvendigvis fanges opp og frafallsforebyggende arbeid kan iverksettes.
- *For mange læreplassøkere i elektrikerfaget, helsearbeiderfaget og barne- og ungdomsarbeiderfaget får ikke tilbud om praksisplass og/ eller læreplass.* Mens andelen formidlet til læreplass i de fleste utdanningsprogram i 2023 lå på over 90 %, fikk kun 70 % av læreplasssøkerne i helse- og oppvekstfag læreplass. Det samme gjaldt 77 % av læreplasssøkerne i elektrofag. Dette handler blant annet om at læreplassøkere fra Oslo blir valgt bort til fordel for søkere fra andre fylker. I helse- og oppvekstfag er kommunens egne virksomheter viktige lærebedrifter. Hvor mange lærlinger den enkelte bydel tar inn varierer. Bydelene viser blant annet til manglende økonomiske insentiver som årsak til at de ikke tar inn flere lærlinger.

- *Voksne er overrepresentert blant søkere som ikke får lære plass. Av de totalt 952 reelle søkere til lære plass i 2022, var 721 søkere med ungdomsrett og 231 søkere med voksenrett. Mens 93% av søkerne med ungdomsrett fikk lære plass, gjaldt det samme kun 45% av de med voksenrett.*
- *Det foregår ingen strategisk og samordnet innsats for å øke rekrutteringen av lærlinger i kommunens virksomheter. Det overordnede ansvaret for arbeidet med lærlinger er fragmentert og ligger til forskjellige byrådsavdelinger og etater i ulike sektorer. Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag, som er kommunens opplæringskontor, ligger under Sykehjemsetaten. Få virkemidler er tatt i bruk for å øke antallet lære plasser og det er ikke opprettet en fast felles arena til å diskutere utfordringer og muligheter. Måltallet på 355 lærlinger, som ble fastsatt i 2015, er utdatert og lite forankret blant kommunens virksomheter.*
- *Lære plasssøkere og lærlinger med lave kvalifikasjoner og ulike utfordringer må bli bedre kvalifisert og yrkesforberedt, og få bedre tilrettelegging og oppfølging enn de får i dag. Når lærekontrakten blir tegnet er det lærebedriften som overtar ansvaret for lærlingen. Overgangen fra skole til lærebedrift er sårbar, og behovet for tett oppfølging er større blant noen enn lærebedriften er i stand til å gi.*
- *Kunnskapen om lærlingenes arbeides- og læringsmiljø er begrenset. Svarprosenten på den nasjonale lærlingeundersøkelsen er for lav og undersøkelsen gir dermed begrenset verdi. Det er behov for bedre systemer for å fange opp hvordan lærlingene har det i lærebedriften slik at hensiktsmessige oppfølgingstiltak kan videreutvikles.*
- *Lære kandidatordningen er for lite brukt i Oslo. Målgruppen for lære kandidatordningen er ungdom og voksne, som ønsker videregående opplæring i bedrift, men som av ulike årsaker ikke har forutsetninger for å nå kravene til fag- / og svenneprøven. Målgruppen inkluderer unge med utviklingshemninger og nedsatt funksjonsevne. Erfaringer fra andre fylker viser at lære kandidatordningen kan bidra til økt tilknytning til arbeidslivet for de som ikke klarer et fullt fag- / svennebrev og derfor i større grad bør benyttes.*

De nevnte hovedutfordringene ligger til grunn for tiltak under følgende innsatsområder i temaplanen:

- Innsatsområde 1: En helhetlig evaluering av innsatser for å styrke fag- og yrkesopplæringen og lærlingeordningen i Oslo.

Byrådet vil:

- Evaluere tiltak for å styrke fag- og yrkesopplæringen, inkludert "Yrkesveien", som utgangspunkt for en kunnskapsbasert videreutvikling av kvalitet og gjennomføring i fag- og yrkesopplæringen.
 - Utarbeide en sak til Bystyret om fag- og yrkesopplæringen i Oslo.
 - Utrede muligheter som ligger i EUs utdanningsprogram Erasmus + og Nordisk ministerråds program for livslang læring, Nordplus samt videreutvikle dagens ordninger for lære plasser i utlandet.
 - Systematisk innhente råd og innspill fra Yrkesopplæringsnemda og holde nemda orientert om byrådets arbeid når det er relevant.
- Innsatsområde 2: Styrket innsats for at flere får lære plass.

Byrådet vil:

- Fastsette og implementere nye måltall for antall lærlinger i kommunens virksomheter.
 - Innføre kommunalt lærlingtilskudd for virksomheter som tar inn læreplassøkere fra Oslo.
 - Etablere et opplæringskontor for alle lærlinger i kommunens virksomheter fremfor å ha et eget opplæringskontor kun for helse- og oppvekstfag.
 - Så langt det er mulig gi læreplassøkere fra Oslo prioritet til læreplasser i kommunens virksomheter.
- Innsatsområde 3: Videreutvikle tiltak for kvalifisering, forberedelse og formidling til læreplass og styrking av yrkesfaglig fordypning.

Byrådet vil:

- Videreutvikle tiltak for kvalifisering og formidling til læreplass for læreplassøkere med lave kvalifikasjoner.
 - Styrke yrkesfaglige nettverk for samarbeid mellom skoler og lærebedrifter for å gi økt forutsigbarhet og tilgang på praksis- og læreplasser.
 - Formalisere samarbeidet mellom Utdanningsetaten, aktuelle opplæringskontor, de videregående skolene og bydelene/ lærebedriftene ytterligere – spesielt innen elektrofag og helse- og oppvekstfag hvor utfordringene med å fremskaffe praksis- og læreplasser er størst.
- Innsatsområde 4: Økt kunnskap om og mer systematisk oppfølging av lærlingenes lærings- og arbeidsmiljø.

Byrådet vil:

- Styrke gjennomføringen av Lærlingeundersøkelsen slik at deltakelsen blir høyere og sikre systematisk bruk av resultatene.
 - Gjøre Læringerådet til en permanent funksjon og øke deres medvirkning og innflytelse i beslutningsprosesser som angår lærlinger og fag- og yrkesopplæringen.
 - Styrke støtte- og oppfølgingssystemene for lærebedrifter og lærlinger som opplever utfordringer i arbeidsmiljø og arbeidsforholdet slik at de raskt kan få nødvendig hjelp.
- Innsatsområde 5: Tettere oppfølging av frafallsutsatte lærlinger.

Byrådet vil:

- Revidere Oslostandard for oppfølgingstjenesten for å styrke OTs oppfølging av læreplassøkere, lærlinger og lære kandidater.
 - Sikre tettere oppfølging av overgangen fra skole til lærebedrift.
 - Styrke rådgivningsfunksjonen for læreplassøkere, lærlinger og lære kandidater.
 - Tilby alternative opplæringsløp og økt fleksibilitet slik at elever og lærlinger med særskilte behov får styrket mulighet til å fullføre et yrkesfaglig utdanningsløp.
- Innsatsområde 6: Videreutvikling av lære kandidatordningen i Oslo.

Byrådet vil:

- Videreutvikle bruk av lærekandidatordningen slik at flere får muligheten til å ta et lærekandidatløp.
 - Styrke insentiver for bedrifter som tar inn lærekandidater.
 - Gi det nye opplæringskontoret for lærlinger i kommunens virksomheter et særlig ansvar for oppfølging av lærekandidatordningen, både i kommunens virksomheter og private virksomheter.
- Innsatsområde 7: Kompetanseutvikling for instruktører, faglige ledere og prøvenemder.

Byrådet vil:

- Videreutvikle kompetansetiltak for instruktører og faglig ansvarlige i lærebedrifter.
- Styrke kommunens kurs- og opplæringstilbud for lærebedrifter.
- Vurdere å innføre krav om at en viss andel av kommunens faglige ansvarlige for lærlinger hvert år gjennomfører fagskoleutdanningen «Veiledning av lærlinger for instruktører og faglige ledere».
- Vurdere å innføre insentivordninger for instruktører og faglig ansvarlige i kommunens virksomheter.

Temaplanen følges opp gjennom føringer i Sak 1 og tildelingsbrev. Virksomhetene skal rapportere på antall lærlinger og måltall i sine årsberetninger og byrådsavdelingene følger opp sine underliggende virksomheter gjennom styringsdialogen.

Byrådet vil ha et årlig møte på tvers av byrådsavdelinger hvor måloppnåelse på virksomhetsnivå og status, utfordringer og muligheter diskuteres. Byrådsavdeling for utdanning vil ha ansvar for å kalle inn til møtet.

Temaplanen og arbeidet med lærlinger og lære plasser skal årlig være tema ved et sektordirektørmøte.

Høringsprosess og innspill

Forslag til temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo og forslag til nye måltall for antall lærlinger i kommunens virksomheter var på ekstern høring blant etater, bydeler, ulike råd og organisasjoner i perioden 17.10.2024 til 18.11.2024.

Innen fristen hadde 28 instanser avgitt høringsinnspill. Herav åtte bydeler (Frogner, Gamle Oslo, Grorud, Grunerløkka, Nordre Aker, Sagene, Stovner og Ullern), ti etater (Utdanningsetaten, Velferdsetaten, Sykehjemsetaten, Barne- og familieetaten, Utviklings- og kompetanseetaten (UKE), Brann- og redningsetaten, Renovasjons- og gjenvinningsetaten, Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten og Bymiljøetaten), fire råd (Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, Sentralt ungdomsråd (SUR), Lærlingerådet og Yrkesopplæringsnemnda) og seks organisasjoner (Utdanningsforbundet Oslo, NHO Viken Oslo, LO i Oslo, Fagforbundet Oslo, YS Delta og Elevorganisasjonen).

Høringsinnspillene viser stor oppslutning om temaplanen og dens formål blant samtlige aktører. Høringsinstansene mener utfordringsbildet er gjenkjennelig og godt beskrevet. De støtter innsatsområdene som er foreslått og flere påpeker at innsatsområdene svarer godt på utfordringene. Enkelte høringsinstanser har gitt konkrete innspill til noen av innsatsområdene:

- Bydelene har i liten grad innvendinger mot måltallene, men fremhever at et kommunalt lærlingtilskudd som økonomisk insentiv er avgjørende for at de tar inn flere lærlinger. Enkelte bydeler påpeker at det er viktig å balansere det å ta inn flere lærlinger med kvaliteten på oppfølgingen. Etatene problematiserer i større grad forslag til måltall. Unntaket er Utdanningsetaten, som foreslår å oppjustere eget måltall. Organisasjonene og Læringerådet støtter måltallene og mener det er viktig at de er ambisiøse.
- Høringsinstansene støtter i hovedsak et kommunalt lærlingtilskudd, men har ulike perspektiver på hvordan tilskuddet bør innrettes. Utdanningsetaten ber om at tilskuddet beholdes kommunale virksomheter som tar inn Oslosøkere, i tillegg til at tilskuddet bør brukes til å styrke lære kandidatordningen. Dette støttes av flere instanser. NHO Viken Oslo, LO i Oslo og Yrkesopplæringsnemda problematiserer at et kommunalt lærlingtilskudd rettes kun mot kommunens egne virksomheter. De påpeker at både private og offentlige virksomheter kan oppleve at det statlige lærlingtilskuddet ikke dekker de reelle kostnadene ved å ta inn flere lærlinger. Videre viser de til at byrådsplattformen forespeiler et kommunalt tilskudd som for at næringslivet i større grad skulle ta inn lærlinger. De mener at dersom byrådet går videre med den foreslåtte tilskuddsordningen bør den på sikt utvides til også å gjelde private aktører.
- Rådet for personer med funksjonsnedsettelse er fornøyd med at den foreslåtte temaplanen anerkjenner og inkluderer elever med funksjonsnedsettelse og lære vansker. De opplever at denne gruppen elever i svært liten grad får tilbud om yrkesfaglig opplæring og lære kandidatløp. Utdanningsforbundet Oslo påpeker at Oslo trenger flere tilgjengelige lære plasser for lære plasssøkere med særskilte behov, både i tilrettelagte bedrifter og ordinære virksomheter. UKE fremhever at videreutvikling av lære kandidatordningen er et viktig tiltak, og at de er kjent med at ordningen fungerer særlig godt for enkelte fagområder hvor rekruttering av yngre lærlinger er en utfordring.
- Utdanningsforbundet Oslo fremhever at det er viktig å styrke sammenhengen mellom skoledelen og lærlingedelen av et yrkesfaglig utdanningsløp, inkludert lære kandidatordningen. SUR påpeker betydningen av mer kunnskap om lærlingenes lærings- og arbeidsmiljø og videreutvikling av støtte- og oppfølgingssystemer. De påpeker at arrangementer for yrkesfagelever og lærlinger kan bidra til å informere in ulike rettigheter og tema, men også til å innhente mer kvalitativ informasjon som kan supplere Læringsundersøkelsen.
- Flere høringsinstanser støtter at Læringerådet gjøres til en permanent funksjon og fremhever rådets viktige funksjon, både som talerør og som informasjonskanal. UKE har opplevd nytte av å bidra med informasjon om viktigheten av lærlinger og Oslomodellen på Læringsforum, og ønsker gjerne å ha en lignende rolle ved fremtidige forum eller arrangement.
- Bydeler, etater og Utdanningsforbundet Oslo er positive til at det etableres et eget opplæringskontor for lærlinger i kommunens virksomheter, ettersom dette kan bidra til samordning av rutiner og bedre oppfølging av lærlingene. Flere av organisasjonene påpeker at et nytt opplæringskontor bør bygge videre på de positive erfaringene fra opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag. Læringerådet ønsker ikke et eget opplæringskontor, men heller et styrket samarbeid mellom de ulike opplæringskontorene som finnes. Rådet for personer med funksjonsnedsettelse

ønsker at kommunen oppretter et eget opplæringskontor for lærekandidater i samarbeid med vekst- og attføringsbedrifter.

- De fleste bydeler og etater samt Elevorganisasjonen er positive til at Oslosøkere prioriteres til lære plasser, forutsatt at avgjørende premisser som f.eks. vilje til å jobbe turnus avklares ved innsøking. Bydel Nordre Aker påpeker at spesielt helsefag har til tider vansker med å få nok kvalifiserte søkere, og at det å prioritere ned søkere fra andre fylker kan forsterke utfordringen. De er derfor usikre på om søkere fra Oslo bør prioriteres.
- Utfordringer knyttet til voksne lærlinger fremheves av både bydeler og etater. En utfordring dreier seg i hovedsak om at det kan være krevende for voksne lærlinger å klare seg økonomisk med lærlingslønn, og at dette kan medføre at de ikke gjennomfører læretiden.
- Flere av høringsinstansene fremhever nok kvalifiserte instruktører og faglige ledere med riktig kompetanse som avgjørende for å utvikle kvalitet i lærlingordningen og sikre at flere fullfører og består. Her fremheves økonomiske insentiver kombinert med mulighet for kompetansetiltak som viktige virkemidler.

Samtlige innspill tas med videre i arbeidet med å utvikle en styrket fag- og yrkesopplæring og lærlingeordning i Oslo.

Byrådets vurdering

Byrådet har høye ambisjoner for fag- og yrkesopplæringen. Flere skal få lære plass, Oslo kommune skal bli landets største lærebedrift og flere skal fullføre et yrkesfaglig utdanningsløp. For å lykkes må flere tiltak iverksettes, basert på oppdatert kunnskap om status og behov. Å nå ambisjonene krever et godt samarbeid på tvers av ulike sektorer, nivåer og aktører.

Med utgangspunkt i ny opplæringslov, fullføringsreformen og kunnskapsgrunnlaget om lærlinger og lære plasser i Oslo, mener byrådet det er nødvendig å styrke den samlede innsatsen på området. Med temaplanen, som nå er forankret hos relevante parter, ligger mye til rette for at Oslo skal lykkes bedre med både å implementere gjeldende regelverk og å nå ambisjonene om flere lære plasser og økt fullføring i fag- og yrkesopplæringen.

Byrådet har ambisjon om at Oslo kommune skal bli landets største lærebedrift. Å få til dette krever en kombinasjon av økonomiske insentiver, kompetanseutvikling og tett oppfølging. Arbeidet må foregå systematisk over flere år, og det er nødvendig at både bydeler og etater strekker seg lenger for å ta inn flere lærlinger. Måltallene er et nødvendig verktøy i den sammenheng, og de skal virke over tid. Byrådet ønsker derfor at måltallene skal være ambisiøse, og ønsker ikke å imøtekomme ønsket enkelte etater har om å redusere sitt måltall.

Byrådet mener det er nødvendig å etablere et eget opplæringskontor for lærlinger i kommunens virksomheter, slik at nedslagsfeltet blir bredere enn Helse- og oppvekstfag. Med ny opplæringslov er ikke lenger opplæringskontorene godkjent som lærebedrifter, men de kan være samarbeidsorganer som bistår lærebedriftene med både administrative oppgaver og opplæring. En godkjenning som samarbeidsorgan er ikke knyttet til det enkelte lære fag.

Et kommunalt opplæringskontor vil bidra til at kommunens lærebedrifter og lærlinger får god tilgang på en mer samlet bistand og oppfølging. Opplæringskontoret kan også ha en særlig rolle i det å styrke lære kandidatordningen i både kommunale og private virksomheter.

Vurdering av planens konsekvenser for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Både kunnskapsgrunnlaget og temaplanens innsatsområder ivaretar mennesker med nedsatt funksjonsevne. Å videreutvikle lære kandidatordningen innebærer en særlig styrking av vilkår for denne målgruppen.

Lover og regelverk, tidligere vedtak

Bystyret vedtok 12. november 2014 i behandlingen av byrådssak 65/14 *Flere lærlinger i Oslo kommune – muligheter og tiltak* at:

1. Oslo kommune skal bidra til å etablere 355 læreplasser årlig fra 2015, dels gjennom økning av antallet plasser i kommunens virksomheter og dels gjennom å kreve at leverandører av tjenester til kommunen øker sitt inntak av lærlinger.
2. Bystyret tar for øvrig sak om flere lærlinger i oslo kommunes virksomheter – muligheter og tiltak - til orientering.

Bystyret vedtok 17. januar 2019 i behandlingen av byrådssak 6/19 *Opprettelse av lærlingråd* at:

1. Bystyret slutter seg til at Elevorganisasjonen i Oslo oppretter et lærlingråd som en prøveordning for to år.
2. Elevorganisasjonen utarbeider forslag til mandat, retningslinjer for rekruttering og drift av lærlingrådet.
3. Mandatet godkjennes av Yrkesopplæringsnemnda i Oslo. Det er en forutsetning at følgende punkter inkluderes i mandatet:
 - a. lærlingrådets formål er å være et talerør for lærlinger og/eller nyutdannede fagarbeidere, på tvers av lærefag.
 - b. lærlingrådet skal ha en fri stilling innad i Elevorganisasjonen og skal selv gjøre sine prioriteringer innenfor mandatet.
 - c. en representant for lærlingrådet kan møte sammen med Elevorganisasjonens representant i Yrkesopplæringsnemnda i Oslo.
 - d. Det benyttes kroner 200 000 årlig innenfor Utdanningsetatens vedtatte driftsramme i to år til Elevorganisasjonen i Oslo for opprettelse, drift og aktiviteter knyttet til et lærlingeråd. Utdanningsetaten gir administrativ støtte til Elevorganisasjonen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Planens tiltak vil dekkes innenfor gjeldende budsjettamme.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret opphever vedtak av 12.11.2014, sak 308 (byrådssak 65/14) *Flere lærlinger i Oslo kommunes virksomheter – Muligheter og tiltak*.
2. Bystyret slutter seg til at Oslo kommune skal etablere flere enn 378 læreplasser årlig fra 2025.
3. Bystyret slutter seg til at Lærlingerådet skal være en permanent funksjon i Oslo, med administrativ støtte fra Utdanningsetaten og mandat godkjent av Yrkesopplæringsnemnda.

4. Byrådet innstiller bystyret til å ta *Temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo* til orientering.

Byrådet, den

Eirik Lae Solberg

Julie Remen Midtgarden

Vedlegg:

1. Temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo